

Πρόταση γλυπτού για το Πάρκο Ιστορικής Μνήμης Χαιδαρίου, Δεκέμβριος 2008

Η προσέγγιση της γλυπτικής μελέτης για το μνημείο βασίζεται και εμπνέεται από το γεγονός (όπως διασώζει στο βιβλίο «Χαιδάρι» ο γιατρός του στρατοπέδου Αντώνης Φλούντζης) ότι οι κρατούμενοι στο δρόμο προς το σκοπευτήριο της Καισαριανής, τόπο εκτέλεσής τους, αναζητώντας τρόπο να επικοινωνήσουν με τους αγαπημένους τους σε αυτή την τελευταία τους ώρα, πετούσαν από το φορτηγό που τους μετέφερε πολλά σημειώματα, πάνω σε χαρτάκια ή γραμμένα σε κομμάτια ύφασμα (καθώς χαρτί απαγορευόταν ναχουν) σε μαντήλια, ρούχα και σε μια περίπτωση κάποιος στο ξύλινο πόδι του...

Παραθέτω:

«Καλύτερα να πεθαίνει κανείς στον αγώνα για την Λευτεριά παρά να ζει σκλάβος.

Νίκος Μαριακάκης, γεωπόνος 1-5-44

Όποιος το βρή να μη το καταστρέψει»

«Αγαπημένοι μου

Ο θάνατός μου δεν πρέπει να σας λυπήσει αλλά να σας ατσαλώσει πίο πολύ για την πάλη που διεξάγετε. Σφίξτε τις καρδιές σας και βγίτε παλικάρια απ' τη νέα αυτή δοκιμασία. Έτσι θα μας τιμήσετε καλύτερα. Όταν ο άνθρωπος δίνει τη ζωή του για ανώτερα ιδανικά δεν πεθαίνει ποτέ.

Σας φιλώ όλους, με πολλή αγάπη

Μήτσος»

«Χαίρετε φίλοι. Μάνα μη λυπάσαι, Χαίρε Μάνα.

Βαγγέλης»

«Η κόρη μου η Ρήνα να γίνει δασκάλα. Φιλώ τη γυναίκα μου και το παιδί.»

«Ειδοποιήστε τη χήρα μητέρα μου... ότι πεθαίνω για την Ελλάδα μας. Πεθαίνω περήφανος. Διαβάτη Έλληνα το ρούχο τούτο να το πιάς στην παραπάνω διεύθυνση. Είναι η στερνή επιθυμία ενός ανθρώπου που ξέρει να πεθαίνει για τη λευτεριά...

Σπήλιος»

«Πατερούλη πάω για εκτέλεση, Νάσαι περήφανος για τον μονάκριβο γιό σου. Γειά. Γειά πατερούλη

Ναπολέων»

Η αλήθεια και το ανεπιτήδευτο αυτών των σημειωμάτων τα κάνει εξαιρετικά ευθύβολα και θέλησα να διασώσω αυτή την αμεσότητα.

Εξαιρετικής σημασίας επίσης είναι το γεγονός ότι τα σημειώματα αυτά που πετιούνται στην τύχη τους, στο δρόμο, καταλήγουν στους παραλήπτες τους μέσα από το δίκτυο που διαμορφώνεται από αγνώστους αλλά αλληλέγγυους ανθρώπους καθώς διασώζεται και επικοινωνεί το μήνυμά του ακόμη και μέχρι σήμερα σε μας.

Πέρα από τα σημειώματα να αναφέρω μια ακόμη μαρτυρία που με ενέπνευσε σ' ένα άλλο επίπεδο, καθώς περιγράφει πως τείνουμε να θεωρούμε δεδομένα τα ταπεινά που αποδεικνύονται και τα πιο πολύτιμα ...

«... ύστερα από 26 μέρες στο μπλόκ 15 (στην απομόνωση με υποχρεωτική ορθοστασία) για πρώτη φορά περπατούσα πάνω σε χώμα στρωμένο με λίγο γρασίδι. Προχωρούσα και δεν χόρταινα να απολαμβάνω τη φύση γύρω μου. Για μια στιγμή χωρίς να το καταλάβω, έσκυψα να κόψω λίγο γρασίδι, να χαιδέψω το χώμα, να πάρω κάτι μαζί μου. Δεν πρόλαβα...»

Καθώς δε η ωραία μελέτη για το πάρκο έχει ήδη οργανώσει μέσω του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού μια διαδρομή 42 μέτρων προσέγγισης, προσκυνήματος προς το λόφο που θα φιλοξενήσει το γλυπτό, παρέχοντας παράλληλα ένα φυσικό περιβάλλον πολύτιμο για τον σύγχρονο άνθρωπο, θεώρησα ότι οι συνθήκες συνηγορούν υπέρ ενός έργου που δεν θα ανταγωνίζεται με τον συνηθή προφανή τρόπο το μέγεθος αυτό αλλά και το τοπίο παρά θα το ενέχει καθώς θα ενέχεται σε αυτό.

Τι εννοώ? Μια ανάπτυξη όχι προς τη συνήθη κάθετη «μνημειακή» κατεύθυνση αλλά ως προς την οριζόντια κατεύθυνση του πεδίου (πλάγιος γεωτροπισμός).

Παρατηρώντας δε ότι αν αλλάξει κανείς την κλίμακα ανάγνωσης ενός τσαλακωμένου χαρτιού, αν το «δει» δηλαδή κανείς πίο μεγάλο, μοιάζει σαν τσαλακωμένο και πεταμένο ρούχο, η ακόμη μεγαλύτερο παραπέμπει σε αδρή, «τσαλακωμένη» επιφάνεια γής, σε τοπίο, σε βράχο, σε βουνό, προέκυψε και η ιδέα του έργου...

Μακέττα.

Περιγραφή:

Πρόκειται για περίβλεπτο έργο. Κατασκευάζεται από μαύρο μάρμαρο και ανοξειδωτο ατσάλι ενδεχομένως 2 τύπων (ανακλαστικό και σατινέ). Χρησιμοποιείται για την παραγωγική διαδικασία η τεχνολογία κοπής με laser και η χύτευση. Στην φάση παραγωγής θα προσδιοριστούν οι τελικές λύσεις εφαρμογής.

Στο κέντρο του πεδίου βρίσκεται το «τσαλακωμένο χαρτί» σαν πέτρα που ρίχνεται στο νερό και δημιουργεί κυμματισμούς, η σαν τοπογραφική ανάπτυξη τοπίου (ενδεχομένως να παραχθεί η φόρμα με εγκάρσιες τομές και επαλληλία παράλληλων επιπέδων-φύλλων ανοξειδωτου ατσαλιού στην λογική της τοπογραφικής μακέτας). Τα κείμενα οργανώνονται (είτε κοπτικά στην επιφάνεια είτε ελεύθερα μόν αλλά διασυνδεδεμένα με την δικτύωμα του πεδίου) έτσι ώστε ο θεατής να μπορεί να τα διαβάσει διαδοχικά καθώς περπατά γύρω-γύρω από το έργο. Η σχέση του μαύρου μαρμάρου (που λειτουργεί ως υπόστρωμα αλλά είναι παράλληλα και ανακλαστικό ως επιφάνεια) με το ανοξειδωτο ανακλαστικό ατσάλι (supermirror) είναι τέτοια που αναδεικνύει μέσω της χρωματικής τους αντίθεσης τα υλικά. Παράλληλα όμως, ανακλαστικά καθώς είναι και τα δύο, καθρεφτίζουν το κεντρικό όγκο του έργου αλλά την μορφή του θεατή καθώς σκύβει να διαβάσει τα κείμενα, όπως και τους άλλους θεατές, τον περιβάλλοντα χώρο και τον ουρανό. Παράλληλα το γλυπτό λόγω της ύλης του αλλά και της μορφής του ανακλά το φώς εξακτινώνοντάς το προς όλες τις κατευθύνσεις.

Ως μορφή το γλυπτό παράλληλα παραπέμπει στα τσαλακωμένα κείμενα των κρατουμένων αλλά και στη γή και μάλιστα ενδεχομένως κάποιος μπορεί να δει την αντιστοιχία με τον όγκο των βουνών που υπάρχουν στον ορίζοντα πάνω από το στρατόπεδο... Παράλληλα αυτό που έχει ενδιαφέρον είναι ότι η ανάπτυξη του γλυπτού ως προς την οριζόντια κατεύθυνση δίνει εντέλει σημασία και αναδεικνύει τις φιγούρες των θεατών που φαίνονται από το επίπεδο του δρόμου χωρίς το γλυπτό να τους ξεπερνάει και καθώς κινούνται γύρω από το γλυπτό διαβάζοντας τα κείμενα, αναδεικνύουν ουσιαστικά την σημασία να κληροδοτηθούν αυτές οι αξίες στους ζωντανούς...

Εκτός γλυπτού σε μικρή πλακέτα στο έδαφος θα υπάρχει η μαρτυρία: «Στο δρόμο προς το σκοπευτήριο πέταξαν πολλά σημειώματα, πάνω σε χαρτάκια ή κομμάτια ύφασμα (μαντήλια κλπ) γραμμένα...»

Σύνοψη

Πρόκειται για ένα γλυπτό που αναδεικνύει αυτό που εν πρώτοις μοιάζει ταπεινό όπως ένα τσαλακωμένο χαρτί, σε σύμβολο υψηλών ιδανικών και αξιών.

Σε τοπίο μεγαλείου ψυχής.

Εκεί όπου ακόμη και η αφαίρεση και της ίδιας της ζωής, δεν αναιρεί αλλά υπερισχύει και του θανάτου.

© Αιμιλία Παπαφιλίππου